

IN-NASSABA

Gie żmien li kont nersaq fuq xi mansab, għax kollox tajjeb tkun taf fid-dinja. Kemm ibakkar, kemm jitbighed, kemm għodda jkarkar, kemm ftietaq jinħtieg, kemm sabar irabbi, is-sajjed seww tal-ħut, kemm tal-ghasafar! Ikun għadu bil-kemm kiser id-dlam tal-lejl mita bil-lasti, bil-għazel u bil-ħbula, mgeżwra bir-reqqa kollha, fuq kitfejh u bil-gabjetti u il-gabbjun go' xkora wara dahru, in-nassab iħalli daru biex isib ruħu fuq il-mansab qabel jisbeħ.

Il-mansab trid trawwmu u ż-żommu nadif għal żmien qabel, għax ma tmurx tonsob fejn gieb u laħaq. Trid wesgħa gmielha, fuq xi quċċata, bogħod mit-triq il-wiesgħa, bi ftit ħdura ma' dwarha, u li taf li tkun qegħda fuq ir-riħ mnejn tgħaddi, fi żmienha, il-passa, għax, haġa wal-għageb, dejjem triq waħda taqbad il-ghasafar mita tgħaddi minn art għall-oħra.

Malli jasal fejn ried, in-nassab iħott il-lasti u il-ħbula u jifrex iż-żewġt ixbiek, twal u dojjog, mil-lewn il-hamrija, għax miżbugħa biz-zappin jew bl-ilma ta' l-imgħolli tal-qxur tar-rummien.

Jorbot tajjeb iż-żewġ kalamenti, ta' barra u ta' gewwa, u l-ventijiet ta' quddiem u ta' wara, u jsammar qawwi fejn għandu jżomm sôd, biex fil-ġbid ma jigux nieqsa. It-tebqat tax-xbiek jigu marbuta mit-tarf ta' barra maż-żewġ frighi tal-ħabel, imsejjah is-salib, li fin-nofs jintrabtu mal-ħabel tal-ġibda li jasal sa id in-nassab maħdum katina biex jinqabad aħjar. Mita in-nassab irid jaqleb, ma għandux ħlief iġholli idu u jagħti ġibda qawwija; it-tebqat tax-xbiek dlonk iqumu weqfin u jinqalbu flimkien għan-nofs biex iġhattu dak li jsibu bejniethom.

In-nassab imrekked fuq il-maqgħad, ikun mistur fid-dura mibnija bis-sejjeħ, ftit passi il-bogħod mill-mansab.

Qabel jidħol fid-dura, jaħseb kif iħajjar il-ghasafar jinżlu fejn iridhom billi jifrex ma' dwaru il-gabjetti bil-ghasafar li gieb miegħu. Jekk tkun riesqa x-xitwa, l-insib jintrama' għal tal-ghana, vrieden, spunsuni, gojjini; u l-aħjar mara li tinsab tintrama fil-ġoga.

Dil-ġoga, għasluġ jitharrek fuq pern, marbut b'lenza li tasal sa idejn in-nassab. Fuqha jorbot minn siegu, b'sifja, il-ghasfur biex jidher lil sħabu li għandhom iġħaddu fl-ajru biex iħajjarhom jinżlu. Dan il-ghasfur marbut jissejjah *tat-tahrika* għax kull tant ikollu jitharrek. Mita jhoss xi għasafar bil-qorob in-nassab jigbed il-lenza tal-ġoga u jgħolli l-ghasfur biex iġgħalu jittajjar u juri ruħu. Ma nafx il-lum għadux hekk, imma dari mita fil-ġoga jintrama' pespus mhux minn siegu kien jintrabat mal-ghasluġ iżda minn xfar għajnejh. Ara fiex twasslek in-namra tas-sajd! Żewġ rixiet minn ġwienhajt stess

jintrabtu ma' xulxin biex jilhq fit-tul, iż-żewġt itruf jitgħad-dew minn għajnejh u mbagħiad jiddaħħlu fi mnifsejh; minn hemm ir-rixiet jintrabtu mal-ġoga. Mal-ġibda, li msejken ta' għasfur jittajjar il-fuq u jferfer ftit-sa ma jarga' jaqa' fuq il-għasluġ. Hażin jew tajjeb kollox lest għan-nasba. Hemda kbira ma' dwar il-mansab... Alla jħares xi hadd jitharrek jew jitniffes għax in-nassab jisber u ma jaħfirha lil hadd.

Il-għasafar tal-gabjetti jpespsu jew iqabblu xi għanja u iż-żmien għaddej... Oqgħod għax ġej xi haġa!... Tpespis fl-ajru, iva hemm qatgħa għasafar il-bogħod... Ġibda lit-tabrika, il-qatgħa kisret għal fuq il-mansab, resqin, niżlu... In-nassab ma' jitlifx żmien, jiġbed minnufih u ix-xbiek jinħataf, u jinqaleb jgħatti lil min isib bejn iż-żewġ tebqat.

Ġirja waħda għal fuq il-mansab biex jaqbad kull ma daħal, qabel teħles xi ras. Jekk il-qabda kienet tal-għana aqbad u ixħet fil-gabbjun, jekk il-qabda kienet psiepes, bekkafiki, alwett, oqtol u itfa' fl-ixkora.

In-nassab ser itir bil-ferħ, imma dak li jkun iħares mingħajr in-namra tas-sajd iħoss qalbu tingħafas, filli jara qatgħa għasafar hienja tittajar fil-beraħ u filli jarahom rassa waħda ġo gabbjun rsira għal għomorhom, jew kobba rix fl-ixkora qabda laħam bla ruħ. Hekk sejra d-dinja.

Dil hōlma ta' hamsin sena ilu giet quddiem għajnejja il-bieraħtlula mita, bil-qegħda fil-ġnien, lmaħt brimba daqs ġel-lewza tielgħa u niezla bejn iż-żkuk ta' sigra tar-rummien tinseġ il-għanqbuta tagħha biex ma' tul il-lejl tixxeblek xi duda li bla hsieb ta' xejn tahsel tghaddi minn hemm fid-dlam. Mohħa f'zaqqha biss din il-brimba nassaba, bla hsieb ta' xejn, fuq il-ħsara li għandha iggib fuq dik id-duda li fl-aħjar ta' haġjitha issib ruħha f'idejn għadu bla hniena.

Mohħi mar ukoll fid-dehen kbir li għandha f'ġisem hekk ċkejken dil-brimba li biex tiekol toħloq dax-xoġħol kollu, tagħzel, biex ngħid hekk, il-ħajt li tintieġ, biċċa oħxon, biċċa riq, tinsġu f'xibka mill-isbaħ u mill-aqwa, u mbagħiad, b'sabar tal-għageb u hafna drabi bil-ġuħ, tistenna li jiġi min jit-magħha għax hi ma għandhiex hila toħroġ tifttex x'tiekol!

Il-ħajt għall-insiġ isir waqt ix-xoġħol. Ma' zaqqha il-brimba għandha maħżun bħal tghalliq jew zaftur artab li mita b'saqajha ta' wara tiġbed naqra minnu il-qarsa tghallieq issir ħajta li bil-ġbid titwal aktar u teħxien jew tirqaq kemm id-duda tħoss li jinftieġ.

Il-brimba tibda biex titla' fil-ġholi twaħħal kemm kemm mit-tghallieq tagħha ma' tarf ta' werqa jew ta' zokk u tintelaq jew kif imissna ngħidu titgħallaq għal isfel. Issir il-ħajta li bit-toqol ta' ġisimha u bix-xoġħol ta' saqajha ta' wara titwal sa ma' tasal fejn trid. Hawn twaħħal il-ħajta ma' xi mkien

iehor u mal-hajta li nizlet biha taqbad tielgħa il-fuq u tagħżel hajta oħra fl-istess hin. Hekk bit-tluġ u l-inżul u bil-mixi l'hawn u l'hinn taħdem bħal stilla tinsig wasa' jew dejjaq kif trid hi.

Dal-hajt tal-għanqbut irqiq aktar minn xagħra tar-ras hu sewwa bħax-xgħar, mitluq ukoll. Haġa tal-għaġeb, għad li dal-hajt jeħel ma' kull ma jmiss miegħu, ma' saqajn il-brimba ma jeħelx għax lilha narawha tielgħa u niezla miegħu, donnu jizloq taħtha; u hekk ikun ukoll għax saqajha jarmu bħal xaham biex jizolqu fuq il-hajt, bla ma jeħlu. Mela kollox għandha magħha il-brimba biex tarma mansab mill-aħjar. Malli tlesti il-għanqbuta x'taġimel aktar ma' għandhiex, il-brimba, hliet tistenna li xi hadd jitgerfex fix-xbiek li nisġet. Bil-qajla tintasab fin-nofs jew titrekken f'roknitha u minn hemm ma titħarrikkx qabel ma' jiġi xi sejjhilha. Il-qabda taraha, ix-xommha, jew tismagħha? Xejn minn dan, il-qabda thossha. Rieqda jew mqajma, il-brimba iżzomm f'idha tarf tal-għanqbuta u malli xi haġa teħel fix-xibka, thoss ir-roġħda tal-hajt, toħroġ bħal berqa u tasal tara min weħel! Jekk issib werqa, traba, ħaxixa, u haġ'oħra li ma tgħoddx għaliha tfarfarha il-barra u targa' għal roqnitha u taqbad mill-gdid il-mitlaq f'idha bħal sajjed il-ħut.

Jeħel farfett, duda, grat, bahrija, l-ewwel ma' taġimel il-brimba tara li din ma' teħlisx. Min jeħel iżomm, għax il-hajt jeħel miegħu; imma dan m'hux biż-żejjed għax it-toqol jista' jqatta' l-għanqbuta. Mela l-brimba tibda d-dur b'heffa tal-għaġeb ma' dwar dak li weħel u b'saqajha ta' wara toħloq il-hajt u id-dawru mad-duda sa ma tinseġ ma' dwarha tila hoxna, bħal kefen, li fih id-duda l-anqas tkun tista' titħarrek. Kbira kemm tkun kbira d-duda ssir biċċa waħda u l-brimba ma għandhiex hliet twaħħal hajta magħha u tkarkara bla għaġla xejn lejn roknitha. Hemm tara kif taqbad issaffiha. Toqtolha lè; għax il-brimba ma' tomgħodx, tardagħ biss, u jekk id-duda tmut il-meraq tagħha jagħqad u hi tibbies u x'tarda ma jibqax.

Għalhekk mita l-brimba twassal dak li qabdet f'roknitha, b'nigza li tatiha tgħaxxiha hekk li ma titħarrikkx aktar, imma iżzommha ħajja. Tardha minnha li tintitieg u terħilha għal mita jarga' jeħodha l-guħ. Duda żgħira is-soffa f'darba jew ma tul il-jum; jekk tkun kbira għandha minnha jumejn tieta jew aktar. Mita l-meraq jinxf, il-brimba taħseb kif teħles minnha. Tkar-karha f'tarf il-għanqbuta, terħiha mdendla ma' hajta u malli din tinqatgħa taqa' barra bħal żrara. Wara dax-xogħol kollu, ma għandhiex hliet tarma għal nasba oħra; is-sewwi x-xbiek jew, jekk jinħtieġ, is-sawwar ieħor.

Mita taħseb li nitfa ta' brimba, b'rasha daqs lewla, taf dan kollu ma tistagħgibx aktar bin-nassaba tagħna li jħabbli

moħħom biex jaqbdu gardell. Din id-duda daqs gellewża, bla għażel, bla gabjetti, bla ġoga, xahar wara l-ieħor, fil-bard, fil-ksieħ, fir-riħ, fix-xita, fix-xemx taqli, fl-aħtrieq, tonsob dejjem u tikser x'tiekol dejjem. F'żoghħritha, min ħalaqha taha id-dehen li tinħtieġ. Imbierek il-Mulej li qalilna : "Araw iż-żniebaq tar-raba kif jikbru : u la jaħdmu u la jagħżlu".

T. Z.

19.3.31.